

Intervju z Deborah Roseveare: »Pomembno je, da nižje kvalificiranim odraslim omogočimo izboljševanje spretnosti«

Deborah Roseveare je vodja projekta *Skills Beyond School (Spretnosti onkraj šole)* pri Direktoratu OECD za izobraževanje. Med nalogami projekta so merjenje ravni spretnosti pri odraslih, analiziranje razvitosti in uporabe spretnosti pri mladih in odraslih za potrebe snovanja izobraževalnih politik ter svetovanje državam pri snovanju učinkovitejših sistemov pridobivanja spretnosti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Projekt vključuje tudi analize in svetovanja pri razvijanju spretnosti s povečevanjem učinkovitosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter visokošolskega izobraževanja. Je tudi članica vodstvene skupine Direktorata OECD za izobraževanje.

Med letoma 2007 in 2011 je vodila ekipe za analizo in svetovanje vladam pri snovanju in uveljavljanju učinkovitejših politik v izobraževanju in usposabljanju od zgodnjega otroštva do pozne starosti.

Deborah Roseveare ima državljanstvo Nove Zelandije in Združenega kraljestva; med letoma 1993 in 2007 je bila zaposlena pri Oddelku za gospodarstvo OECD ter sodelovala pri obravnavanju širokega spektra perečih gospodarskih in družbenih vprašanj, med katerimi so bila človeški kapital, fiskalna politika, staranje prebivalstva, spodbujanje podjetništva in strukturni nadzor; opravila je vrsto ekonomskih raziskav v posamičnih državah. Pred tem, med letoma 1976 in 1993, je opravljala različne funkcije v javni upravi Nove Zelandije.

Intervju je bil opravljen 27. junija 2016 v Ljubljani, dan pred tiskovno konferenco, kjer so bili nacionalni rezultati raziskave PIAAC prvič predstavljeni javnosti.

Slovenija že več kot leto dni intenzivno dela pri nacionalni strategiji razvoja in uporabe spretnosti, katere cilji so razvoj, ohranjanje in uporaba spretnosti pri odraslih. Kaj bo po vašem mnenju Slovenija, ob upoštevanju rezultatov raziskave PIAAC, dosegla s to strategijo?

Slovenija je ena od desetih držav, ki trenutno sodelujejo ali so sodelovale pri pripravi nacionalnih strategij razvoja in uporabe spretnosti. Projekt si prizadeva za doseg dveh ciljev. Prvič, poudarja pomen celovitega pristopa pri razvoju spretnosti za doseganje boljših gospodarskih in socialnih rezultatov namesto obravnavanja vsakega različnega vidika spretnosti posamič. Ena od stvari, ki so bile razvidne iz rezultatov raziskave PIAAC, je bila, da mora Slovenija izboljšati raven spretnosti svojega odraslega prebivalstva. To je zelo pomembno, ni pa dovolj. Izboljševanje spretnosti ne bo privedlo do boljših izidov, če te ne bodo tudi uporabljene na trgu dela. Ko pa so enkrat tam, se lahko plamen vzdržuje naprej sam. Se pravi, gre za to, da uzremo, kako se lahko stvari ujamejo. Eden od izzivov, s katerimi se pri projektih nacionalnih strategij prizadevamo spopadati, je, kako zložiti različne vidike v ce-

loto: ne le razvijati spretnosti, ne jih le aktivirati, ne jih le učinkovito uporabljati, temveč tudi zagotavljati, da so ustrezno prepletene, in to je dejansko ključni cilj, ki se ga trudimo doseči s temi nacionalnimi strategijami. Druga pomembna reč pa je spoznanje, o čem se vsi pretežno strinjamo in nam je skupno pri opredeljevanju izzivov, s katerimi se mora Slovenija spopadati. Če nimamo skupnega razumevanja, kateri ti izzivi so, bomo zelo težko skupaj delali za to, da jih premagamo. To ni stvar, ki bi veljala le za Slovenijo; s tem se spopadamo v vseh sodelujočih državah. Prizadevamo si razviti občutek skupne izzvanosti in možnosti skupnega vplivanja na ukrepe, ki so potrebni, da izzive premagamo. Raziskava PIAAC je izvrsten vir informacij, ki nam pomagajo bolje razumeti, kakšni ti izzivi so, kakšne so konkretne potrebe, kje so tudi konkretne prednosti posameznih spretnosti, na čem lahko gradimo in s čim se moramo spopasti. To je čudovita priložnost – priti sem, predstaviti rezultate.

OECD je ravnokar objavil poročilo *Spretnosti štejejo: Novi rezultati raziskav usposobljenosti odraslih (Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills)*. Kako lahko komentirate podatke za Slovenijo? So vas presenetili?

Končni rezultati šele zdaj prihajajo na plan; raziskava PIAAC je neznansko bogat vir podatkov, ki jih je treba še analizirati. To smo spoznali že pri prvem nizu držav, ko smo dobili prve rezultate. Trajalo je še mesece, celo leta, da smo analizirali to goro podatkov – jih povezovali z drugimi informacijami o državi, jih proučevali s stališča posamične teme, na primer slabo usposobljenih odraslih, starostnih skupin in tako dalje, ter šele potem primerjali rezultate. Raziskava PIAAC se je dejansko poglobila v ta vprašanja. Seveda moramo predelati še marsikaj, zlasti pri razumevanju, kakšna konkretna spoznanja lahko Slovenija izvleče iz teh podatkov. Rada bi poudarila nekaj stvari, ki sem jih izluščila, ko sem si ogledovala slovenske rezultate in jih primerjala z drugimi državami. V Sloveniji je na splošno treba izboljšati besedilne spretnosti. Tudi ljudje na najnižji ravni spretnosti – ljudje na ravni 1 ali celo pod njo – imajo še zmeraj vsaj nekaj spretnosti, znajo brati, še zmeraj znajo iz besedila potegniti določen smisel in odgovoriti na nekatera vprašanja o njem. Se pravi, še zmeraj obstaja nekaj, na čemer je mogoče graditi, kar je dobro. Poudariti je tudi treba, da se je Slovenija razmeroma dobro odrezala pri matematičnih spretnostih. Matematične spretnosti so precej pomembne. Rezultate teh preizkusov pogosto spregledamo, saj se vsi osredotočajo na besedilne spretnosti. A tudi matematične so zelo pomembne, sploh če pomislimo na vse večšine, ki jih ljudje potrebujejo v vsakdanjem življenju, kot so osnove načrtovanja družinskega proračuna, pametna potrošnja, finančne spretnosti in tako dalje. Matematične spretnosti so dejansko zelo pomembne pri procesu predelave informacij, in Slovenija se na tem področju odreže bolje. Veseli me, da lahko to postavim v ospredje.

Zanimivo je tudi, da obstaja v Sloveniji dokaj izrazito razhajanje pri ravneh besedilnih spretnosti glede na starost. Dejstvo je, da starejše generacije besedilne spretnosti obvladujejo mnogo slabše, kar je po svoje dobro, saj pomeni, da imajo prihajajoče generacije boljše potenciale. Mislim, da se Slovenija podobno kot številne

države sooča z izzivom ravni usposobljenosti starejše generacije, z izzivom obravnave starejših delavcev ali neaktivnih prebivalcev, ki morda ne obvladujejo najboljše spretnosti v sodobni družbi in imajo iz različnih razlogov težave pri preusmerjanju in prilagajanju različnim delovnim okoljem. Ko se gospodarstva z leti spreminjajo in razvijajo, to postaja za snovalce politike problem, sploh če upoštevamo nekatere druge dejavnike, ki lahko vstopijo v igro, na primer druge simptome, zaradi katerih je starejšim težje vztrajati na trgu dela, v nekaterih državah pa ga celo zapuščajo. Ne poznam dovolj dobro slovenske situacije, poznam pa kar nekaj držav, v katerih je postalo pravi izziv, kako dvigniti upokojitveno starost. Seveda jo je mogoče dvigniti, če si ogledamo izkušnje nekaterih drugih držav – marsikje so bili doseženi pomembni uspehi z dobro usklajenostjo in ujemanjem različnih politik. To lahko pomaga, da pripeljemo te spretnosti nazaj na trg dela, jih posodobimo, organiziramo preusposabljanja in tako dalje. Na področju aktiviranja skupin višje starosti se lahko veliko naučimo iz izkušenj drugih držav.

Od časa *Mednarodne raziskave o pismenosti odraslih (International Adult Literacy Survey Report, 1998)* do danes so se spretnosti slovenske odrasle populacije izboljšale; kljub vsemu pa se zdi, da ta proces poteka počasi. Kako bi ga lahko Slovenija pospešila?

Bojim se, da čarobne palice za to ni. To je eden od tistih zapletenih izzivov, ki zahtevajo večstranski pristop. Seveda je ena prvih stvari doseči učinkovito delovanje sistema za izobraževanje mladih. Ta postavlja mlade na trg dela, zato je pomembno, da imajo kakovostno podlago tako za trg kot za vseživljenjsko izobraževanje nasploh. Sistem formalnega izobraževanja pa mora tudi starejšim odraslim omogočati posodabljanje njihovih spretnosti. Da nižje usposobljenim odraslim zagotovimo možnosti za izboljševanje njihovih spretnosti, potrebujemo večstopenjski proces. Predvsem je pomembno ugotoviti, kdo ti nižje usposobljeni odrasli so, potem jim pomagati, da se zavedo, da so premalo usposobljeni in da potrebujejo posodobitev spretnosti. Nekateri od njih so trenutno vključeni v delovne procese, nekateri niso, vsi pa imajo zelo različne značilnosti in zelo različne potrebe. Torej je prvi korak prepoznati, kdo so; drugi korak je, da tiste s prenizko stopnjo usposobljenosti prepričamo, da svoje spretnosti posodobijo. Tretji korak pa mora biti skrbno usklajen: zagotoviti moramo, da bo sistem izobraževanja in usposabljanja z bolj ali manj formalnimi mehanizmi dejansko sposoben ponuditi usposabljanja in programe, ki bodo ustrezali potrebam učečih se, tudi s prilagojenim slogom učenja. Potrebujemo sloge učenja in strategije, ki ustrezajo ljudem, ki se morajo učiti. Četrty korak je zagotoviti, da usposabljanja in programi, ki jih ljudje uporabljajo za posodabljanje svojih spretnosti, tudi dejansko dosežejo izboljšanje njihovih spretnosti. To se morda sliši zelo banalno, v praksi pa se izkaže, da ni tako samoumevno. Če pogledate vse mogoče programe, ki jih evalviramo, sploh ni jasno, koliko je takih, ki v resnici uspešno izboljšujejo besedilne in matematične spretnosti. Zadnji korak v razvojni strategiji za zadovoljevanje potreb nižje usposobljenih oseb pa je zagotoviti, da se to na tehtnici koristi dejansko pretvori v boljše socialne in gospodarske izide, da se torej vložek

dejansko izplača. Poskrbeti moramo, da so vse druge politike, povezane s trgom dela in delovnimi organizacijami, dobro usklajene, tako da lahko podprejo pretvorbo posodobitve spretnosti v boljše gospodarske in socialne izide. Tu se znova vrnemo k nacionalni gospodarski strategiji, ko moramo pregledati, kako se vse skupaj preplete v koherentno politiko. Prave prakse in priložnosti pomagajo ljudem, da negujejo svoje spretnosti tako v vsakdanjem življenju kot na delovnem mestu; tu velja stara modrost, če ne uporabljaš, izgubiš. Morda se zdi to nekoliko težje doseči z načrtovanjem politik, vendar pa je to pomemben del dinamike izboljševanja vseh rezultatov učenja; vzpostavi se nekakšen virtualni krog.

To bi bilo torej nekaj mojih misli o tem, kako bi se Slovenija lahko spopadla z izzivi nižje usposobljenih odraslih. Seveda pa je to tudi bolj ali manj temeljni kamen nove Agende spretnosti Evropske unije, kjer je bilo zelo poudarjen problem posodabljanja spretnosti pri manj usposobljenih odraslih.

Naslednje vprašanje je povezano z novimi priseljenci v Sloveniji. Moderne družbe postajajo vse bolj večkulturne. Rezultati raziskave PIAAC kažejo, da so priseljenci z drugim maternim jezikom veliko manj uspešni na področju besedilnih in matematičnih spretnosti kot tisti, ki so bili rojeni v Sloveniji, ali slovensko govoreči priseljenci. Predvidevamo, da imajo priseljenci zaradi slabše usposobljenosti težave pri vključitvi v slovensko družbo nasploh. Nam izkušnje držav iz prvega kroga raziskave PIAAC pri tem dajejo kakšne napotke, ki jih prepoznava tudi OECD?

Mislim, da je pri priseljenih pomembno upoštevati, da goji do njih vsaka država svojo lastno strategijo. Če vzamete državo, ki privlači visoko usposobljene ljudi, kot je na primer Nova Zelandija, potem je to zelo drugačno okolje za migrantske tokove kot na primer v Združenih državah Amerike, kjer imajo množico nižje usposobljenih migrantov, zlasti iz držav Latinske Amerike. To je dejavnik, ki ga je treba upoštevati. Tudi znotraj priseljenke populacije, naj ta govori drug jezik ali ne, boste našli velike razlike glede na to, od kod prihajajo. Če imate na primer priseljenca, ki se je iz Finske preselil v kako drugo skandinavsko državo in je visoko izobražen, imate drugačen profil in drugačno situacijo kot pri priseljencu, ki je prišel kot begunec, ki ima morda zelo nizko raven spretnosti, nizko izobrazbo in govori drugačen jezik. To si moramo precej natančno ogledati, potrebujemo holističen pogled na politiko, ki se osredotoča na migrantske tokove, da bi razumeli kompleksnost njihove situacije v različnih državah gostiteljicah – upoštevati moramo, od kod prihajajo, njihovo ozadje, njihovo znanje in raven spretnosti. To je precejšen izziv, zapletena situacija. In države se srečujejo z zelo različnimi vrstami priseljencev. Upoštevati moramo, da lahko pri vsaki veliki raziskavi, kakršna je tudi PIAAC, pri izračunavanju povprečij zanemarimo pomembne informacije, povezane z distribucijo rezultatov. Lahko ugotovimo, da se povprečnemu priseljencu godi dobro, to povprečje pa sestavljata dve različni skupini, od katerih se eni godi odlično, daleč nad povprečjem, drugi pa precej slabše; v tem primeru spoznanje, da je povprečje nekje v sredini, načrtovalcem politike ne pomaga kaj dosti. Baza podatkov obsega le po okrog pet tisoč anketirancev

na državo, zato se zelo hitro zgodi, da nam, potem ko uporabimo nekoliko finejše sito, zmanjka podatkov. To je ena od frustracij, s katerimi se moramo raziskovalci podatkov raziskave PIAAC pač sprijazniti.

Rezultati raziskave PIAAC so pokazali, da je za uspešno zaposlovanje potrebna usposobljena delovna sila. Kako motivirati delodajalce, da investirajo v razvoj spretnosti svojih zaposlenih?

Moj odgovor se vam bo morda zdel nekoliko nenavaden. Perspektiva delodajalcev je dejansko pogosto spregledana. Pred nedavnim sem sodelovala na delavnici o poklicnem izobraževanju in usposabljanju ter spoznavala ovire, s katerimi se spopadajo delodajalci pri zaposlovanju vajencev. Med sodelujočimi državami sta bili tudi dve ali tri, kjer so oblasti dejansko stopile v stik z delodajalci, zlasti z malimi, in jih vprašale, zakaj ne zaposlujejo vajencev. Pojavili so se zelo zanimivi odgovori, pogosto namreč ta, da o tem sploh nič ne vedo. Zakaj pa naj bi najemali vajence? Kaj sploh je vajenec? Pomanjkanje razumevanja, kako pomagati vajencu, da se izuči obrti, je bilo postavljeno kot poseben problem; oni pa sploh niso vedeli, kako se spopasti s papirji, z birokracijo. Zanje je bilo prezapleteno in jih je odvrnilo. Tukaj sploh ni šlo nujno za vprašanje denarja.

V Sloveniji lahko slišimo tudi, da delodajalci komaj kdaj oziroma izjemno redko izrazijo potrebo po izobraževanju svojih zaposlenih ...

To je problem, s katerim se srečujemo po vseh državah članicah OECD, pa tudi v državah zunaj OECD. Opazimo lahko nekaj dokaj razširjenih vzorcev. Omenila bi dva – prvi je, da je težko ločiti, kaj delodajalci pravijo, da potrebujejo, in kakšne so njihove resnične potrebe. Velik izziv je dobiti jasno sliko, kakšne spretnosti, kakšne profile, kakšno mešanico ljudi delodajalci iščejo. Če greste k delodajalcem in jih vprašate: »Ali dobivate ljudi s takimi spretnostmi, kot jih potrebujete?«, bodo odgovorili, da ne; imajo dolg seznam razlogov. Vendar pa si je bolj zanimivo ogledati tudi, kako se sami obnašajo pri zaposlovanju, katere so spretnosti ljudi, ki jih zaposlujejo, in kadar izbirajo med dvema osebama s podobnim spričevalom, kateri bodo ponudili službo. Drugo pomembno dejstvo pa je tudi, da delodajalci in ponudniki izobraževanja kdove zakaj niso ravno najbolj uspešni pri iskanju skupnega jezika. Pogosto govorijo drug mimo drugega. V kontekstu visokega izobraževanja, pa tudi poklicnega izobraževanja in usposabljanja si torej prizadevamo pomagati delodajalcem in ponudnikom izobraževanja, da se usedejo za isto mizo, da najdejo skupni jezik. Se pravi, problem ima dve plati. Nujno pa se je spopasti z njim, saj je vprašanje dobro usposobljene delovne sile izjemno pomembno. Eden od inovativnih vidikov naše raziskave je, da smo zdaj prvič dobili tudi nekaj vpogleda v to, čemur lahko rečemo učinkovitost pri organizaciji delovnih mest. To pomeni, da vidimo, kako se družbe organizirajo; s tem jim laže pomagamo spodbujati uspešnejše prakse.

Naslednje vprašanje je povezano z uporabo spretnosti, kar je zelo pomembna točka raziskave PIAAC. Kako spodbujati boljšo uporabo spretnosti v posameznem okolju? Imate vtis, da je današnji problem Slovenije v razvoju, ohranjanju in aktiviranju spretnosti ali v njihovi uporabi?

S situacijo v Sloveniji nisem dovolj dobro seznanjena za tak komentar. Moje dosedanje izkušnje iz sodelovanja pri projektih priprave nacionalnih strategij kažejo, da mora bolj ali manj vsaka država nekaj postoriti na vseh treh frontah. To je proces zagotavljanja, da se vse ujame, da pripeljemo čim dlje razvoj, dosežemo čim boljšo aktivacijo, pa tudi najboljšo uporabo; potem vse skupaj povežemo v koherentno celoto. V nekem smislu gre za to, da izvlečemo največ, če si prizadevamo za vse tri stebre, če zagotovimo, da vsak od njih in vsi trije skupaj delujejo najbolje, kar se da.

Dejansko lahko ugotovimo, da lahko za slovenske rezultate učenja storimo največ, če gledamo sistem kot celoto, če si ogledamo probleme, ki presega posamična ministrstva in njihove politike, da vidimo, kaj počnejo. Če zagotovimo, da obstajajo učinkovite strukture za sodelovanje ministrstev ali da vsaj levica ve, kaj dela desnica, in da to morda presežemo – da usklajujemo proaktivno in poskrbimo, da gremo na strateški ravni vsi v isto smer. Tak pogled, ki bi povezal vse tri stebre, utegne biti za Slovenijo posebno pomemben – sodelovanje med ministrstvi in povezovanje z zunanjimi interesnimi skupinami, vključno z učinkovitimi strukturami, ki bi pritegnile k sodelovanju delodajalce, da se zasliši resnični glas pravega gospodarstva.

Mislím, da je pomembno poudariti, da je to velik izziv za vse države. Slovenija ni osamljena v svojih prizadevanjih za boljšo usklajenost in sodelovanje med ministrstvi in političnimi regulativami. To je temeljni izziv, s katerim se soočajo vlade – kako doseči koherentnejšo politiko, kako angažirati interesne skupine, kako osredotočiti vse učinke proti končnemu doseganju boljših izidov za ljudi.

Zdi se, da je v Sloveniji ključni pogoj za zaposlitev spričevalo o doseženi formalni izobrazbi. Kako lahko komentirate, zakaj je tako, kje so korenine tega?

V Sloveniji zares izstopa zahteva po formalni izobrazbi, ni pa to samo njena posebnost. Če hočemo razumeti, zakaj je tako, se moramo zakopati nekoliko globlje v situacijo v državi. Možnih bi bilo več interpretacij. Ena od stvari, ki so nas presenetile, ko smo si ogledali prvo skupino držav, je bila razširjenost nizkih ravni besedilnih in matematičnih spretnosti med diplomiranci na terciarni ravni. Tudi če gledate mlade diplomante na terciarni ravni, odkrijete velik delež oseb na prvi ali drugi ravni spretnosti. Ob tem se postavlja nekaj zanimivih vprašanj, sploh v državah, kjer imamo veliko takih mladih diplomantov. Kako se jim je uspelo prebiti skozi študijski program na terciarni ravni? Obstaja skrb, da v vse večjem številu držav kakovost nekaterih visokošolskih programov ni ustrezna. Morda sicer velja, da so v povprečju dobri. Univerzitetni diplomanti so morda dobro študirali in dosegli visoko raven besedilnih in matematičnih spretnosti, na obrobju pa utegnejo biti programi, ki niso bili dovolj učinkoviti. Odvisno je, kakšni procesi potekajo v državah, kdo podeljuje

kvalifikacije. Gotovo to poudarja pomembnost kakovosti na vsaki učni poti, pa naj bo to pot visokošolskega študija ali pot poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Če izobrazba oziroma kvalifikacija na koncu poti ne dokazuje kakovosti, če ne kaže, kaj je nekdo sposoben delati, to na trg dela ne prinaša vrednosti. To je kompleksno vprašanje, ki ga je treba predelati, da bi razumeli, zakaj se pridobljena formalna izobrazba ali kvalifikacija v nekaterih državah bolj vrednoti kot v drugih. Izvedeti moramo še več o Sloveniji, da bomo lahko presodili o tem.

Naslednje vprašanje je povezanost med rezultati raziskav PISA in PIAAC. Kakšne so izkušnje drugih držav pri tem? Kako lahko Slovenija poveže svoje dosežke v okviru obeh raziskav?

Mislim, da bi bila to zares pomembna povezava. Vem, da je Kanada dejansko spremljala svoje učence, ki so sodelovali na preizkusih PISA, z nadaljnjimi testi, da bi ugotovili, kako koristni so bili ti rezultati pri napovedovanju prihodnje uspešnosti in rezultatov učenja. Mladim, ki so se dobro odrezali na preizkusih, je šlo dobro, tisti, ki so se slabo izkazali pri 15 letih, pa so bili navadno tudi kasneje manj uspešni. To sicer ni usodno, kajti če pri 15 letih nisi zmožel, to še ne pomeni nujno, da ti ne bo uspelo nikoli. Je pa pomembno sporočilo. Ena od stvari, ki nas čakajo pri nadaljnjem razvoju preizkusov PIAAC, je vsekakor tudi možnost boljše primerljivosti med rezultati raziskav PISA in PIAAC, da bi lahko oboje spremljali učinkoviteje. Nisem prepričana, kaj nam bo na koncu uspelo doseči, a to proučujemo, saj nam to vprašanje postavljajo mnogi.

Načrtovalci politike morajo ob proučevanju rezultatov raziskave PIAAC razumeti, kaj je tisto, kar je v njihovem ozadju. Za vsakega konkretnega posameznika: kaj pojasnjuje raven njegovih dosežkov, kako bi bilo torej treba politiko prilagoditi v prihodnosti. Ena od težav na tem področju je, da imajo različne države različne sisteme za zbiranje podatkov in različne zahteve v zvezi z njihovo zaupnostjo, zato je sledenje težje. V drugih državah, na primer nekaterih državah severne Evrope, imajo izjemno natančne podatke tudi o številnih drugih stvareh, kot so učne poti, zaposlitveni izidi in tako dalje, zato lažje povežejo rezultate raziskave PIAAC z bogatejšimi zbirkami statističnih informacij. Tehnično to zahteva kar precej dela, nazadnje pa jim vendarle omogoči mnogo natančnejšo analizo. Veliko analiz pa izvajajo tudi države ali posamični raziskovalci zunaj OECD, kar je z naše perspektive prav tako zelo koristno.

To je izziv tudi za našo državo. Omenili ste spletni vprašalnik za ocenjevanje spretnosti odraslih. Slovenija se je sklenila priključiti projektu *Education & Skills Online*, ki je projekt OECD. To je zelo obetaven korak. Koliko držav, ki so se že priključile projektu, je že uporabilo njegove rezultate?

No, nimamo vseh podatkov, saj so ljudje kupovali kode v Združenih državah, kjer upravljajo spletne platforme, niso pa nujno sporočali OECD, za kaj bodo te

kode uporabili. Taka je pač ta stvar. Imam pa nekaj informacij, med njimi je pove-zovanje rezultatov z rezultati preizkusov PISA, ki sem ga že omenila. Vemo tudi, da namerava kanadski svet za kakovost visokošolskega izobraževanja v Ontariu, ki si prizadeva za kakovost za vse, pozvati vse fakultete in univerze, naj anketirajo svoje na novo vpisane študente in diplomante, da ugotovijo, kakšna je raven njihovih besedilnih in matematičnih spretnosti. Na novo vpisani študentje, ki ne dosegajo ravni, potrebne za študij v visokošolskem programu, lahko dobijo dodatno pomoč oziroma podporo, ki jim bo te spretnosti pomagala izboljšati. To jim bo pomagalo tudi ugotoviti, koliko se besedilne in matematične spretnosti ter spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih med univerzitetnim študijem dejansko do-datno okrepijo. Morda ste opazili, da matematične in besedilne spretnosti dosegajo vrhunec pri poznih dvajsetih, zgodnjih tridesetih letih starosti in da so močnejše pri visokošolskih diplomantih. Ne vemo, ali je to posledica besedilne in matematične podlage, ki so jo imeli že pri 15 letih, ali pa posledica nadaljnega razvoja spretnosti v procesu visokošolskega izobraževanja. To je zelo zanimiva raziskava, ki jo bomo z veseljem spremljali, jaz tudi zato, ker je ena od mojih pristojnosti prav visoko izobraževanje. Opravljena je bila še ena zanimiva raziskava, nisem prepričana, v kateri državi, v kateri so proučevali besedilne spretnosti kot osrednjo spretnost za poslovni uspeh, torej povezavo med spretnostmi delavcev in njihovo uspešnostjo v proizvodnih podjetjih, kjer delajo, kar naj bi omogočilo primerno usposabljanje delovne sile za večjo učinkovitost podjetij. Spet druga raziskava proučuje spretnosti brezposelnih, zlasti v javnih zaposlovalnih uradih. Po upoštevanju vseh osebnostnih značilnosti posameznikov lahko uporabimo njihove rezultate na spletnih preizkusih za oblikovanje poskusnih in kontrolnih skupin, potem pa proučujemo različne strategije in jih preizkušamo. Obstajajo ideje, kako ugotoviti, kako so tisti, ki so že kupili kode, te uporabili. To je proces, ki se razvija po svoji poti, ne ravno od ust do ust, se pa vse bolj razširja in je trajal nekoliko dlje, kot smo na začetku upali oziroma ga nameravali razvijati. A zdaj, ko so objavljena tudi poročila za drugi krog držav, je pomembno spodbuditi uporabo tega orodja, saj je po mojem mnenju zelo dragoceno za države, ki ga lahko uporabljajo v različnih okoljih. Upamo, da bodo kode še množičneje in širše uporabljane.

Raziskava PIAAC se je doslej osredotočala na merjenje matematičnih in besedilnih spretnosti ter spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih. Z leti pa se prioritete na področju raziskovanja spreminjajo. Kakšne novosti lahko pričakujemo v naslednjem ciklu raziskave PIAAC?

Mislim, da je pomembno poudariti, da vse opravljene raziskave kažejo, da ostajajo besedilne in matematične spretnosti zelo pomemben učni temelj. Potem se pojavi vprašanje, katere dodatne instrumente lahko razvijemo, kajti zavedamo se, da ne moremo samo dodajati neskončnega števila novih preverjanj, saj lahko za vsakega anketiranca porabimo le omejeno količino časa. Zato smo skupaj s sodelujočimi državami trenutno v specifičnem procesu, ko skušamo ugotoviti, kaj si želijo spremljati v naslednjem delu raziskave PIAAC, za katerega je začetek te-

renskega dela predviden za leto 2021, rezultati pa naj bi bili objavljeni leto kasneje. V tem procesu zelo pozorno proučujemo naše metode za preverjanje besedilnih in matematičnih spretnosti ter spretnosti reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih, da ugotovimo, kako bi jih bilo mogoče izboljšati. Tudi v smislu tega, katere dodatne spretnosti bi lahko vključili; iščemo dobra, zanesljiva orodja za ocenjevanje lastnosti, ki jih nekateri imenujejo osebnostne značilnosti, drugi nekognitivne spretnosti, spet tretji socialno-emocionalne spretnosti, nekateri pa govorijo kar o »veliki peterici«. Prizadevamo si boljše razumeti, kakšno vlogo bo v prihodnosti imel ta nabor spretnosti, med katerimi so na primer odprtost za nove ideje, vztrajnost, komunikacijske spretnosti in tako dalje. Kakšno specifično vlogo bodo imele pri določanju ekonomskih in socialnih izidov za posameznike. Sodelovali smo z vodilnimi svetovnimi strokovnjaki na tem področju, da izvemo, kakšne spretnosti potrebujejo ljudje po lastnih izjavah. Ne moremo kar na lastno pest neodvisno opazovati posameznika, ga potisniti skozi neko ocenjevalno sito ali uporabiti vseh tistih zapletenih orodij, ki jih uporabljajo psihologi ali veliki delodajalci, ki ocenjujejo vse mogoče nekognitivne komponente. Imamo anketo; naš izziv je, kaj uporabnega lahko z njo izvemo in kako smiselno interpretirati rezultate. Močno dvomim, da bi lahko dosegli neko neodvisno oceno in potem zatrdili, da je taka povprečna raven spretnosti v vsaki posamični državi. Take lestvice ne moremo dobiti. Če pa nam uspe ustvariti zanesljivo ocenjevalno orodje, ki bi nam pomagalo boljše razumeti in interpretirati rezultate ob upoštevanju tudi nekognitivnega vidika, bi bil to velik korak naprej. Trenutno izvajamo pilotno raziskavo, da vidimo, ali je to mogoče, ali lahko pridobimo kake zanesljive, dobro utemeljene informacije. Potem se bomo z rezultati vrnili k državam in jim omogočili, da se odločijo, ali bodo nadaljevale ali ne, ali dejansko lahko nadaljujemo skupaj ali ne. Mislim, da lahko na tem področju dosežemo napredek, ki bi bil zares velik, velik korak naprej.

mag. Jasmina Mirčeva